Osaaminen ja digi & HR
Mika Tuuliainen

Liikenne- ja viestintävaliokunta tiistai 14.09.2021 klo 12.00 / E 48/2021 vp / Asiantuntijapyyntö ja lausunto

Valtioneuvoston perusmuistio: Komission tiedonanto: 2030 digitaalinen kompassi: eurooppalainen lähestymistapa digitaalista vuosikymmentä varten

Elinkeinoelämän keskusliitto EK (myöh. EK) kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksestä Euroopan digitaaliseksi kompassiksi 2030.

Yleishuomiot

- Valtioneuvoston näkemykset pääprioriteeteistä ovat kannatettavia. Komission on tehnyt kunnianhimoisen avauksen muodostamalla digitalisaatiotavoitteet EU:lle.

- Perusmuistion mukaisesti korostamme digitalisaation ja datatalouden edistymisen merkitystä Green Deal – strategian tavoitteiden toteutumisessa. Jatkotyössä tätä yhteyttä on tuotava esiin entistä selkeämmin.

- Kyberturvallisuuden merkitys jää perusmuistiossa ohueksi. Kyberturvallisuus on kriittinen menestystekijä digitalisaation edistämisessä. Esitämme, että kyberturvan merkitystä korostettaisiin Suomen kannassa niin osaamisen kuin luotettavan digitaalisen infrastruktuurin sekä toimivien palvelujen perustana.

- Kiinnitimme huomiota erityisesti digi-infrastrukstuuriin liittyviin prioriteetteihin. EK kannattaa valtioneuvoston linjauksia mutta toivomme korostetummin esiin nostettavaksi 6G-teknologiaa osana tulevaisuuden kilpailukykyä.
  Euroopan pitää olla 6G-teknologian määrittelyssä johtavassa asemassa globaalisti vuosina 2025-2030 ja tarvittaessa valmis kehittämään oma 6G-teknologia mikäli geopolitiikka Kiinan ja/tai USA:n kanssa etenee huonoon suuntaan.

- Digitaalinen suvereniteetti tarkoittaa elinkeinoelämälle eurooppalaisen osaamisen ja yritysperustan kehittämistä ja vahvistamista niin, että se tukee Euroopan globaalia kilpailukykyä ja johtajuutta. Sitä ei saa käyttää pyrkimykseen lisätä protektionismia.

- Perusmuistion mukaisesti on tärkeää varmistaa, että EU:n sisämarkkinoilla tehtävän sääntelyn vaikutukset kansainväliseen kauppaan ja EU:n ulkosuhteita koskeviin tavoitteisiin analysoidaan järjestelmällisesti. EU:n ja Yhdysvaltojen kauppa- ja teknologianeuvoston perustaminen on kannatettavaa. Tämä on yksi konkreettinen keino, jolla pyritään tiivistämään yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa.

- Ehdotetut seurantamekanismit ovat valtioneuvoston painotusten mukaisesti kannatettavat. Keskeistä, että niitä voidaan kehittää ja parantaa prosessin aikana määrällisestä kohti vaikuttavuutta huomioivaan suuntaan.

1. Digitaalisesti osaava väestö ja pitkälle koulutetut digitaalialan ammattilaiset

- EK kannattaa näkemystä digitaalisten taitojen ja osaamisen merkityksestä ja edellytyksistä Euroopan digitaaliselle tulevaisuudelle.

- Osaaminen on merkittävä pullonkaula niin Suomessa kuin EU:ssa tällä hetkellä ja vaatii ehdottomasti panostuksia. Digitalisaatiokehityksen ja datatalouden suhteen yrityksillä on jatkuvaa pulaa osaajista, mikä hidastaa liiketoiminnan kehitystä ja toisaalta vaatii yritystoiminnan kehittämisessä hankkeiden priorisointia.
  IT -osaajien pula on johtanut kilpailuun tekijöistä, mikä johtaa helposti palkka- ja etuuskilpailuun. Tämä uhkaa kansainvälistä kilpailukykyä erityisesti pk-sektorilla.

- Jatkuvaan, yrityslähtöiseen osaamisen päivittämiseen ja kehittämiseen on panostettava. Keskeistä toimiva yhteistyö yritysten ja oppilaitosten kanssa.

- Tietoturva- ja kyberturvallisuusasiat nousevat yhä suurempaan merkitykseen. Näistä osaajista on jo nyt kova pula.

2. Suojatut, suorituskykyiset ja kestävät digitaaliset infrastruktuurit

- EK kannattaa valtioneuvoston linjauksia mutta toivomme korostetummin esiin nostettavaksi 6G-teknologiaa osana tulevaisuuden kilpailukykyä. Euroopan pitää olla 6G-teknologian määrittelyssä johtavassa asemassa globaalisti vuosina 2025–2030 ja tarvittaessa valmis kehittämään oma 6G-teknologia, mikäli geopolitiikka Kiinan ja/tai USA:n kanssa etenee EU:n kannalta

huonoon suuntaan.

- Korostamme valtioneuvoston linjausta laajakaistatavoitteiden teknologianeutraaliudesta ja yhteyksien markkinaehtoisesta rakentamisesta. Molemmat periaatteet ovat keskeisiä edellytyksiä yksityisille investoinneille ja innovaatioille. Samoin tavoite laajakaistatavoitteista on kannatettava.

- Valtioneuvoston kriittinen suhtautuminen datan globaalia liikkuvuutta rajoittaviin pyrkimyksiin on kannatettava.

- Datatalouden infrastruktuurin, "palvelualustakerroksen" kehittämistä tulee korostaa valtioneuvoston näkemyksen mukaisesti. Tämä kokonaisuus liittyy tiiviisti julkisen sektorin palveluiden ja digitaalisen identiteetin kehittämiseen.

- Epäselväksi jää, mitä valtioneuvoston muistiossa tarkoitetaan sillä, että "jatkotyössä tulee kiinnittää huomiota siihen, että infrastruktuureja (kuten verkot) voidaan kehittää pysyväisluonteisina ratkaisuina, kun taas teknologiakyvykkyyksien (kuten pilvilaskenta ja mikroelektroniikka) kehittämisessä keskiössä on uudistuminen ja innovatiivisuus".
  Kappaletta tulisi selkeyttää ymmärrettäväksi. Käsityksemme mukaan viestintäverkkoja kehitetään ja uudistetaan jatkuvasti. Esimerkiksi pilvipalvelun reunalaskenta on jo osa 5G-mobiiliverkkoinfrasrtuktuuria.

- Euroopan puolijohdevalmistuskapasiteettiin (20 %) liittyvä tavoite on kunnianhimoinen ja kannatettava.

3. Julkisten palveluiden digitalisaatio

- Julkisen sektorin palveluiden digitalisaatio on EU-tasolla haastava kokonaisuus. Itse tiedonannossa todetaan tilannekuva selkeästi: vision toteutumiseen on vielä matkaa. Realistisen tilannekuvan kautta on helppo tehdä priorisoituja päätöksiä palveluiden digitalisaation suhteen.

- Valtioneuvoston näkemys eurooppalaisen digitaalisen identiteetin toimintamallille (yhteinen, yhteen toimiva, ihmiskeskeinen) on kannatettava.
  Toimivalla ja turvallisella digitaalisella identiteetillä on keskeinen merkitys datatalouden palveluiden kehittymiselle. Kansalaisen digi-identiteetin lisäksi tavoitteena tulee olla myös yritysten digitaalisen identiteetin toimintamallin kehittäminen.

- Selvityksessä mainitaan, että "kaikkien keskeisten julkisten palveluiden on oltava verkossa." Tavoite on kannatettava. Tämä tulee tarkoittamaan julkishallinnon tuottamaa valtavaa datamäärää, joka tarvitsee käsittelykapasiteettia ja turvallisen tallennuspaikan.
  On keskeistä, että julkinen sektori tekee tiivistä yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa. Julkisen sektorin tulee hyödyntää jo olemassa olevia pilvipalveluratkaisuja sen sijaan, että rakentaisivat omia konesaleja.
  Eurooppalaisten sisämarkkinoiden kehittymisen kannalta kysymys on keskeinen. Asian selvittäminen ja pelisääntökeskustelu julkisen ja yksityisen välillä tulee käydä ajoissa.

- On toivottavaa, että digitaalisen identiteetin lisäksi edistetään kunnianhimoisia tavoitteita, mm. niin, että kaikkien julkisten yrityspalvelujen tulisi olla saatavilla verkossa vuoteen 2030 mennessä sekä kaikki sopimukset tulisi voida allekirjoittaa ensisijaisesti sähköisesti vuoteen 2030 mennessä.

4. Yritysten digisiirtymä

- Valtioneuvoston selvityksen mukaisesti pidämme tätä prioriteettia keskeisenä. Pk-yritysten merkittävyyden lisäksi korostamme suurten, ns. veturiyritysten roolia digisiirtymässä osana tätä pääprioriteettia.

- Kannan mukaisesti tavoitteet nopeasti kasvaneiden yritysten, ns. yksisarvisten tavoitetaso tulee olla kunnianhimoinen. Korostamme myös eri digiyritysprofiilien tunnistamista tavoitteita asetettaessa: Suomessa yrityksistä 10 % on digiedelläkävijöitä, suurin osa soveltajia, noin 15 % tarvitsee tukea.

- Tavoitteista puuttuvat suuret, digiedelläkävijäyritykset. Edelläkävijäyritykset, ns. veturiyritykset ovat merkittävä tekijä digivihreässä siirtymässä niin yrityslähtöisten investointien kannalta kuin EU:n kilpailukyvyn kirittäjänä.
  Lisäksi veturiyritykset mahdollistavat ekosysteemimäisen toiminnan kirittäen mukanaan mm. myös pk-sektorin yrityksiä.

- Valtioneuvoston kannan mukaisesti yritysten digivihreän siirtymän kirittäminen vaatii merkittäviä yksityisen ja julkisen sektorin investointeja työn tekemisen tapojen muutokseen, osaamisen kehittämiseen, mahdollistavien teknologioiden käyttöönottoon sekä uusien liiketoimintamallien käyttöönottoon.

- Julkisen sektorin osalta avustusmuotoinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiorahoitus toimii yhteistyön liimana niin yritysten välillä kuin yritysten ja tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja kansalaisten välillä. Tämän merkitystä tulee korostaa niin kansallisella kuin EU-tasolla.

- Tavoite pk-yritysten osalta on kannatettava. Pk-yritykset hyötyvät konkreettisista yhteishankkeista, joista saa asiantuntija-apua oman liiketoimintansa digitalisoimiseen ja uusien tuotteiden/palveluiden innovointiin ja kehittämiseen. Lisäksi kokeilujen tukeminen, testausmahdollisuudet ja hyvät käytänteet ovat osoittautuneet pk-yrityskentässä keskeisiksi keinoiksi digisiirtymään.

- Valtioneuvoston kannassa ei ole näkemystä kuluttajapalvelusektorin ja asiakasymmärryksen merkityksestä osana globaalia digiliiketoimintaa. Jatkotyöskentelyssä on syytä huomioida kuluttajapalveluosaamisen merkitys yhtenä keskeisenä digisiirtymään liittyvänä mahdollisuutena kaikenkokoisille yrityksille.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Mika Tuuliainen
Johtava asiantuntija